

**2023 Yılı
İzleme Raporu**

İlahiyat Akreditasyon Ajansı

İlyas Gökhan

Şubat, 2024

1. Giriş

İlahiyat Akreditasyon Ajansı : 2018’de kurulan İlahiyat Akreditasyon Ajansı (İAA) İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerinde program akreditasyonu yapmak amacıyla kurulmuştur. YÖKAK'tan 15.09.2023 - 15.09.2025, 15.09.2021 - 15.09.2023, ve 11.09.2019 - 11.09.2021 tarihleri arasında akreditasyon faaliyeti yürütmek üzere yetkilendirilmiştir. İAA hem ulusal hem de uluslararası akreditasyon faaliyetinde bulunan bir kuruluş olup akreditasyon süreçlerini yürütmek üzere iki kurul kurmuştur. İAA bünyesinde uluslararası Akreditasyon faaliyetlerinde görev yapmak üzere International Accreditation Council (IAC) kurulmuştur. Bu kuruluş içinde Türkiye, Malezya, Endonezya, Libya, Katar, Umman, Ürdün, Tunus ve Suriye olmak üzere üyeler bulunmaktadır. Akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ile ilgili kılavuzdaki katılımcılık ilkesi gereği uluslararası iş birliği çalışmalarına başlanmıştır. Bu çerçevede 22 Haziran 2021 tarihinde gerçekleştirilen İslam Dünyası Kalite Güvence Ajansları Birliği (IQA) yönetim kurulunda, İlahiyat Akreditasyon Ajansının (İAA) birliğe üyelik başvurusu değerlendirilerek 27 tam üye olarak kabul edilmiştir.

2. Ölçütlere İlişkin Değerlendirme

a. Kamu bilgilendirmesi

İlahiyat Akreditasyon Ajansı web sayfasında faaliyetlerini, mevzuatlarını, raporlarını, tanıtımlarını, eğitimlerini ve yaptığı program akreditasyonlarını kamuoyuyla ile paylaşmaktadır. İAA Akreditasyon verilen programların sadece ikisinin (2) akreditasyon raporunu yayınlamış olup 2023 yılında tamamladığı iki programın akreditasyon raporunu yayınlamamıştır. Geri bildirim anketlerini alınmakta olup daha anlaşılır hale getirilmesi önerilmektedir.

b. Etik kurallara uyum

İAA etik kurallara uymaktadır. Etik kurallar ile ilgili web sayfasında ilkeler belirlenmiştir. Akreditasyon faaliyetlerinde görev alan değerlendiriciler hazırlanan gizlilik ve etik beyan formunu imzaladıkları ifade edilmektedir.

c. İtiraz sürecine ilişkin uygulamalar

İAA'nın itiraz sürecine ilişkin yönergesi bulunmaktadır. Bu yönergeye göre itiraz komisyonu üç asil ve bir yedek üyeden oluşmaktadır. Komisyonun görevleri İAA Yönetim Kurulu tarafından yürütülen Program Akreditasyonu kapsamında verilen kararlara ilişkin yapılacak itirazları değerlendirmek ve değerlendirme sonuçlarını Yönetim Kurulu sunmak şeklinde belirlenmiştir. Program akreditasyonu kararına, izleme raporuna ve akreditasyon sürecinde kişilerden memnun olmama durumlarında şikâyet mekanizmaları bulunmaktadır. İtirazların uygun gerekçe ve kanıtlarla yazılı veya elektronik olarak gerçekleştirileceği ifade edilmiştir. Şimdiye kadar iki fakültenin lisans programında akreditasyon faaliyetleri yapılmıştır. Biri

tamamlanmış birinde ise akreditasyon süreci devam etmektedir. Ajansa şu ana kadar bir şikâyet olmadığından itiraz süreci mekanizmaları çalıştırılmamıştır.

d. Tutarlılık komitesi uygulamaları

İAA Değerlendirme ve Akreditasyon Uygulama Esasları Yönergesinin 10. maddesinde Tutarlılık ve Rapor Yazım Kontrolleri detaylandırılmıştır. 2023 yılı içinde İstanbul Üniversitesinin İlahiyat Fakültesi birinci ve ikinci öğretim tutarlıklarını tamamlayarak akreditasyona karar vermiştir. Ayrıca 10 programda tutarlılık çalışmaları devam etmektedir.

e. Arşivleme uygulamaları

Kuruluşun bir arşivleme yönergesi mevcut olup her türlü belgenin sınıflandırma ve saklama yöntemleri hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Ajans 2023 yılında İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde akreditasyon faaliyetinde bulunmuştur. Daha önceki çalışmalara ek olarak bu alanda bir faaliyette bulunulmamıştır. Ancak yapılan görüşmede İAA'nın arşivleme faaliyetlerine önem verdiği anlaşılmaktadır.

f. Kuruluşun fiziki ve teknik altyapısı ile personel durumu

İAA 2022 yılında tamamladığı iki programın akreditasyonuna ek olarak 2023 yılında iki programda daha akreditasyon değerlendirme sürecini tamamlayarak karar vermiştir. Ajansın değerlendirici sayısının az olması dikkat çekmektedir. Kuruluş 2023 yılı gelir giderini gösteren bilançosunu web sayfasından kamuoyuna ilan etmiştir. Hala kuruluşun tam gün çalışan bir personeli bulunmamaktadır. Ajans Uluslararası akreditasyon yaptığı için çevirmen de istihdam etmediği anlaşılmaktadır. Kuruluşun müstakil bir bürosu bulunmamaktadır. Büro olarak verilen adresin kuruluşun daha çok üyelerinin bulunduğu ve kurulduğu yer olan Kütahya'ya uzak olduğu anlaşılmaktadır. Ancak İAA'nın ofisinin Cevizli Mah. Fil Yokuşu Sok. Karalar Plaza No: 18 Kat: 2 Maltepe İstanbul adresinde olduğu Web sayfasından görünmektedir. Kira olarak gösterilen bu ofisin kira giderinin nasıl karşılandığı bilinmemekte olup bilançoda da yer almamaktadır. Yine ofisin bir telefon numarası da yok.

g. Tematik Analiz Raporlarının değerlendirilmesi

İAA'nın 2022 yılına ait bir tematik raporu bulunmakla birlikte 2023 yılına ait bir tematik rapor hazırlanmamıştır. Kuruluşa tematik rapor analizi yapması önerilir.

3. Faaliyet Raporu Değerlendirmesi

a. Faaliyetlerin Değerlendirilmesi

Ulusal Akreditasyon kararları İlahiyat Akreditasyon Kurulu (İAK), Uluslararası Akreditasyon kararları ise International Accreditation Council (IAC) tarafından alınmaktadır. İAA Akreditasyon değerlendirme süreçlerini ulusal ve uluslararası değerlendiricileri aracılığıyla yürütmektedir. İAA'nın 100'den fazla ulusal, 30'un üzerinde uluslararası değerlendiricisi bulunmaktadır. Akreditasyon başvurularının fazla olmasına rağmen daha önceki yıllara göre değerlendirici sayısının artırılmadığı anlaşılmaktadır. Değerlendirici havuzunda öğrenci değerlendiriciler ile paydaş kuruluşlardan Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) temsilciler yer almaktadır. Değerlendirici olarak lisans seviyesinde öğrencilerin olması da önerilmektedir.

İAA 2022 yılında iki programa ve 2023 yılında da iki (2) program olmak üzere toplam dört (4) programa Uluslararası Akreditasyon vermiştir. 2023 yılı içinde saha izlemesi yapıldığı anlaşılan dört (4) Uluslararası ve altı da (6) ulusal programın akreditasyon değerlendirilmesi tamamlanmak üzeredir. Ayrıca yedi (7) uluslararası ve 24 de ulusal akreditasyon süreci sürmektedir. İAA'nın akreditasyon süreçlerin temel mevzuatı İAA Çalışma Yönetmeliği, İAA Program Akreditasyonu ve İzleme Yönergesi ve İAA Program Akreditasyonu ve İzleme Kılavuzu olarak belirtilmektedir.

İAA'nın web sayfasından 2023 yılında 7 bilgilendirme toplantısı yapıldığı görülmektedir. 2023 yılı içinde değerlendirici eğitimi yapılmamıştır. Ayrıca bir çalıştaylar da bulunmamaktadır.

b. Performans Ölçütlerinin Değerlendirilmesi

İlahiyat Akreditasyon Ajansının faaliyet alanında biri vakıf olmak üzere 60 İlahiyat Fakültesi olup bunların bazılarında ikinci öğretim bazılarında da Arapça ve İngilizce eğitim yapan programlar vardır. Yükseköğretim Kurulu tarafından ikinci öğretime 2024-2025 öğretim yılından itibaren öğrenci alınmayacağı için İAA'nın faaliyet alanının sadece birinci öğretimle sınırlandırması önerilmektedir. İAA faaliyet alanında 34 İslami İlimler Fakültesini olup bunların üçü (3) vakıf üniversiteleri bünyesinde bulunmaktadır. İAA'nın İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerinde aynı ölçütleri kullandığı anlaşılmaktadır.

İAA'nın program akreditasyon süreçleri, Kalite Güvencesi Sistemi, Eğitim ve Öğretim, Araştırma ve Geliştirme, Toplumsal Katkı, Yönetim Sistemi başlıkları altında beş (5) temel olmak üzere 22 ölçüt ve 58 alt ölçüt ile gerçekleştirilmektedir. İAA bu yönüyle YÖKAK'ın daha önce sürümde olan sistemini kullandığı anlaşılmaktadır. İAA bu ölçüt sistemi ile YÖKAK'ın akreditasyon ve dış değerlendirme süreçleriyle uyumunu hedeflemiştir. İAA Dereceli Değerlendirme Anahtarında her bir alt ölçüt için kalite güvencesi süreç ya da mekanizmaları; planlama, uygulama, kontrol etme ve önlem alma (PUKÖ) basamaklarının olgunluk düzeyleri dikkate alınarak tanımlanmış olup, 1-5 arasındaki bir ölçekle derecelendirilmiştir. Bu anahtarla olgunluk düzeyi belirlenen alt ölçütler, ilgili ölçütlerin karşılama düzeyini ortaya koymaktadır. İAA'nın akreditasyon başvuru, değerlendirici takımının oluşturulması, Öz değerlendirme raporunun okunması, ön hazırlık, saha ziyareti, rapor yazımı ve tutarlılık komitesi toplantısı ve yönetim kurulunda akreditasyon kararı olmak üzere toplam 240 gündür. YÖKAK'ın kurumsal akreditasyon İAA ise program akreditasyonu yapmaktadır. Bundan dolayı İAA'nın programlara özgün bir değerlendirme sistemi geliştirmesi önerilmektedir.

YÖKAK'ın kullandığı değerlendirme ölçütleri ESG'ye uyumlu olduğu için İAA da bu ölçütleri kullanmaktadır. Bu ölçütlerin hem ulusal hem de Uluslararası akreditasyon süreçlerinde kullandığı anlaşılmaktadır. İAA'nun Uluslararası bir kuruluş tarafından akredite edilmediği için Ulusal ve Uluslararası yaptığı akreditasyon arasında bir fark olmadığı anlaşılmaktadır. İAA'nın akreditasyon yaptığı ve yapmayı planladığı programların farklarını belirleyip programlara göre ölçüt geliştirmesi önerilmektedir.

4. Program Akreditasyonu Saha Uygulamalarının Değerlendirilmesi

a. Saha Ziyareti

2023 yılı içinde İlahiyat Akreditasyon Ajansının alanda yaptığı saha ziyaretine YÖKAK'tan gözlemci katılmamıştır.

b. Program Akreditasyonu Geribildirim Formlarının Değerlendirilmesi

İAA şu ana kadar Sakarya Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesinde Akreditasyon faaliyeti sürdürülmüştür. Sakarya Üniversitesinde İlahiyat Fakültesinde I. ve II. Öğretimde Akreditasyon faaliyeti tamamlanmıştır. Şu ana kadar her iki fakülteden de bir itiraz yapılmamıştır. İAA bilgilendirme, monitörlük ve akreditasyon hizmeti verdiği programların fakültelerinin yönetici, akademik ve idari personelleri ile süreçte görev alan değerlendirme takımı üyelerinden geri bildirimler aldığı belirtilmektedir. Bu konuda kurumun değerlendiricileri değerlendirdiklerine dair anketler kanıt olarak sunulmuştur. Ancak bu geri bildirimlerin anlaşılır olmadığı ve yapılan anketlerin renklerinin uyumlu olmadığı görülmektedir. Bu geri bildirimler iyileştirme faaliyetlerinde dikkate alınmaktadır.

5. Sonuç

İAA'nın İzlemesi 25 Haziran 2024 tarihinde saat 13.30-16.30 arasında çevrimiçi olarak yapılmıştır. Önce Yönetim Kurulu başkanı, arkasından yönetim kurulu üyeleri ve sonunda da bütün odak gruplarla toplantı yapılmıştır. Toplantıya katılanlar akreditasyon süreçleri, yönetmelik, yönerge ve kılavuzu hakkında bilgi sahibi olup sorulan sorulara gerekli açıklamalar yapmışlardır. İAA yönetmenlikler, yönergeler ve uygulama esasları doğrultusunda faaliyetlerini sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Ancak Ulusal ve uluslararası akreditasyon süreç ve ölçütlerinin aynı olmasından dolayı aradaki fark anlaşılammamaktadır. Faaliyetlerini planladıkları sürede yaptıkları da görülmüştür. Tamamlanan Program akreditasyon sayısı az olmakla birlikte işlerini planladıkları bir şekilde sürdürdüklerini belirtmişlerdir. Akreditasyona başvuran programlarda akreditasyon faaliyetlerinin hızlandırılması, değerlendirici eğitimlerinin yapılması, değerlendirme takım sayısının artırılması önerilir. Ayrıca ofis şartlarının düzenlenmesi, sürekli çalışan birinin olması, çevirici/tercüman bulundurmaları ve ulaşılabilir iletişim araçları bulundurulması önerilir.

a. Güçlü Yönler

1. Akreditasyon yapmaya ve süreçleri geliştirmeye istekli bir ekibin olması
2. Bilgilendirme faaliyetleri yapmaları
3. Akreditasyon için birçok başvuru almaları
4. Uluslararası değerlendiricilerinin bulunması
5. Akreditasyon raporlarını yayınlamaları

b. Gelişmeye Açık Yönler

1. Yürütme kurulunda görev alanların kurum dağılımının geniş olmaması
2. Tematik Analiz Raporunun bulunmaması
3. Stratejik Planlarının olmaması
4. Kira olarak tuttıkları ofislerinin kira kontratına yer vermemeleri
5. Sigortalı çalışanın olmaması ve adreslerinin iletişiminin bulunmaması

6. Uluslararası akreditasyon yaptıkları için çevirici/tercüman olmaması
7. Tamamlanan akreditasyon programlarının az olması
8. 2023 yılında değerlendirici eğitiminin yapılmaması
9. Ulusal ve uluslararası akreditasyon ölçütlerinin aynı olması
10. Uluslararası akreditasyon yaptıkları için uluslararası bir akreditasyon ajansı tarafından akredite edilmemeleri
11. Komitelerde bulunan üyelerin başka komitelerde de yer almaları